

Arkivsak: 18/00416-4

Saksdokumenter:

BM 13.1/19 Programoppbygning MF
BM 13.2/19 Programoppbygning NLA
BM 13.3/19 Programoppbygning TF
BM 13.4/19 Programoppbygning UiT og KUN
BM 13.5/19 Programoppbygning VID

Teologistudiet og prestedtjenesten

Sammendrag

Med ujevne mellomrom har Bispemøtet hatt møter med representanter fra de teologiske lærestedene for å samtale om forholdet mellom kirken og academia. Bispemøtet hadde i oktober 2018 kompetansekrav til prestedtjeneste oppe som sak (BM 38/18), og i vedtaket heter det at «Bispemøtet ser behovet for mer formalisert samråd med de teologiske lærestedene om innholdet i cand.theol.-studiet. Bispemøtet vil invitere de teologiske lærestedene til en konsultasjon om saken på Bispemøtet i februar 2019». Tema nå er ikke kvalifikasjonskrav til prestedtjeneste, men innholdet i det teologiske profesjonsstudium relatert til kirkens forventninger og behov inn mot presters faglige kompetanse, samt hvilke rom for dialog som finnes mellom kirke og academia med sikte på å føre en løpende samtale om dette.

Forslag til vedtak

Bispemøtet samtalte med representanter fra teologiske læresteder om det teologiske profesjonsstudium og kirkens behov for kompetanse i presteskaper. Bispemøtet ønsker å opprettholde kontakten med lærestedene om dette tema, og vil invitere til regelmessige kontaktmøter.

Saksorientering

Bakgrunn

Det var våren 2018 en avisdebatt vedrørende kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veier til prestedtjeneste. Hovedveien til prestedtjeneste er gjennomført profesjonsstudium i teologi, men det finnes flere alternative veier, jf Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Underveis i debatten kom det frem flere synspunkter på at kirken i for stor grad vektlegger kravet til cand.theol.-grad. Det ble argumentert for at teologistudiet gir et begrenset innsteg til prestedtjenesten og at

prestetjenesten ville ha glede og nytt av et bredere kompetansetilfang hvor ikke minst realkompetanse ble vektlagt i større grad. Kritikken ligner innvendinger som over lang tid er blitt reist mot teologistudiet, nemlig at det i større grad utdanner til forskning snarere enn til praktisk prestedtjeneste.

Spørsmålet ble drøftet på Bispemøtet i mai 2018 (BM 27/18), der det ble understreket betydningen av at kirkens prester har solid teologisk fagkompetanse, samtidig som man burde undersøke om studie- og kvalifiseringsordningene er fleksible nok for mennesker i ulike livsfaser.

Denne debatten førte til vedtak i Bispemøtet der det heter at «bispemøtet ser et behov for at kirke og academia nærmere drøfter rekruttering til det teologiske studium, og vil ta initiativ til regelmessige kontaktmøter med dette for øye». Det ansøret videre til saken i Bispemøtet i oktober med en større diskusjon om kvalifikasjonskrav for prestedtjeneste, der både kirkens kvalifikasjonskrav og lærestedenes studietilbud og –planer ble satt opp som viktige premisser for diskusjonen.

Kvalifikasjonskrav

Kirkens kvalifikasjonskrav til prestedtjeneste uttrykkes i dag i Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke, § 2. Der refereres det kun til cand.theol.-graden, samt praktisk-teologisk utdanning, uten å nærmere spesifisere hva denne graden inneholder. § 3 omhandler teologiske og kristendomsfaglige mastergrader som vurderes av et av de teologiske fakultetene å gi en kompetanse tilsvarende cand.theol. I §§ 5 og 6 beskrives to alternative veier der kandidaten må godkjennes i evalueringsnemnda, uten at det er nedfelt noen nærmere retningslinjer for nemndas vurdering av innholdet i kandidatens kompetanse.

Kirkerådet vedtok i møte 24.-25. januar 2019 (sak 14/19) at det skal nedsettes et utvalg for helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Mandatet er forholdsvis bredt, og vil også inkludere spørsmålet om innholdet i studiene. Det er forventet at utvalget starter opp sitt arbeid i løpet av våren. Det er ikke gitt noen frist for ferdigstilling i Kirkerådets vedtak.

Innholdet i studiet

Kirken og academia har et forhold til hverandre preget av gjensidig selvstendighet og relativ avhengighet. Kirken trenger prester utrustet med god og relevant kompetanse, og lærestedene trenger et arbeidsmarked for sine kandidater til. Teologifaget og kirkevirkeligheten er i stadig utvikling, og det vil være viktig med et godt samarbeid mellom kirke og academia slik at teologistudiet gjør nye prester godt forberedt til den tjenesten de skal inn i. Her vil det ikke minst bli viktig å snakke om hvordan kirken tydeligere kan definere hva den trenger av sine medarbeidere, uten å gå ut over den akademiske frihet lærestedene har til å sette sammen sine studieprogram. Særlig den praktisk-teologiske delen av utdannelsen er et kirkelig anliggende. I Finland der utdannelsen er organisert på liknende måte med integrert praktikum som i Norge, har Biskopsmøtet satt krav om en viss mengde språkstudier (hebraisk, gresk, latin), samt eksegese, kirkehistorie, systematisk teologi og praktisk teologi, og studier i gudstjenesteliv, sjelesorg og kateketikk. I lys av den debatten som har vært vil det også være aktuelt med en diskusjon om det er andre studier lærestedene tilbyr som kan være med på å oppfylle kompetansekravene.

Det er i dag fem utdanningsinstitusjoner som tilbyr fullt eller tilnærmet fullt cand.theol.-studium. TF, MF og VID tilbyr det ordinære løpet som kvalifiserer til cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning. Ved Universitet i Tromsø kan man ta master i teologi, men de har et samarbeid med KUN der studentene anbefales å ta 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning ved KUN mellom bachelor- og masterstudiet, for så å ta den avsluttende delen av praktikum ved KUN parallelt med eller etter fullført master. NLA tilbyr også master i teologi, og åpner for at studentene kan ta 30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning parallelt med bachelorstudiene. Ved fullført mastergrad, er studentene kvalifisert for den avsluttende delen av praktikum ved MF eller VID. NLA er nå i prosess med å søke NOKUT om rett til å tildele cand. theol.-graden.

Ved en gjennomgang av studieprogrammene ved de fem institusjonene (se vedlegg), finner man at forskjellene ikke er så store. Fagkretsen er den samme, selv om man kan ane et noe ulikt preg. På bachelornivå er det grunnstudier i bibelfag, kirke- og teologihistorie, kristen livstolkning og etikk (systematikk) og ulike emner innenfor religion, livssyn, kirke og samfunn. I tillegg er det ved TF, MF og VID introduksjon til praktisk-teologiske fag, og den første av tre praksisperioder (menighetspraksis). Ved UiT og NLA er det lagt til rette for å kunne ta dette ved siden av. På masternivå finner man fordypning i bibelfag, kirke- og teologihistorie, med vekt på reformasjonen og nyere tid, systematisk teologi i ulike former, homiletikk (spesielt ve MF og TF), ledelsesfag, valgemenner, metodefag og masteravhandling av ulikt omfang (30-50 studiepoeng).

Særpreget ved den enkelte institusjon viser seg i noe grad. Ved VID er preget mer internasjonalt og misjonalt, med engelskspråklige emner på masternivå, og innslag av teologi fra sør. TF har innslag av teologi og kjønn, og mer vekt på filosofi og flerreligiøsitet. Ved UiT er det mer innslag av religionsvitenskap, samt at de har emne om religion i Sápmi, og har generelt spesialkompetanse ved instituttet på urfolksreligion og forhold i Nord. NLA har også et noe mer misjonalt preg.

Det må anses som en styrke og en berikelse at de ulike studieprogrammene er noe ulike i profil og tilnærming, så fremt det eksisterer en grunnleggende basis av ekvivalente elementer.

Kirkens behov

Den norske kirke har behov for medarbeidere med bred kompetanse. Kirken er en gammel institusjon og teologien er et gammelt fag, men menneskene og samfunnet fremstår med stadig nye fordringer og betingelser. Det må derfor også være en kontinuerlig samtale om hva slags kompetanse kirken trenger i sine medarbeidere. Det har alltid vært høye akademiske krav til kirkens prester, og i et samfunn med stadig høyere kompetansekrav, vil det være viktig å opprettholde dette. Omfanget og bredden i prestatjenestens oppgaver krever i seg selv en solid utdanning, og det lange studieløpet gir også mulighet for en personlig og faglig modningsprosess.

Utøvelse av teologi som en kirkelig aktivitet vil i stor grad handle om normativitet. På hvilken måte blir normative perspektiver aktualisert i det teologiske studium, enten det dreier seg om sannhetspretensjonen i dogmatikk/systematisk teologi/samtidsteologi, eller det handler om konfesjonell identitet?

I samtalen om hva Dnk trenger av sine prester, kan følgende være viktige punkter å snakke om:

- Ordinasjonens betydning, og mulige konsekvenser og behov for formasjon under studiet.
- Kirken trenger prester som kan fortolke tekst i lys av både historien og av samtiden, og ta dem i bruk på en måte som utfordrer, trøster, støtter og vekker tro. Det krever kunnskap om teksten selv, den historien og tradisjonen man er en del av, og om det samfunnet og den tiden man lever i.
- Prestene må kunne forkynne, formidle og kommunisere, også i møte med kritikk og utfordringer, og overfor mennesker med høy og spesialisert kompetanse.
- Prestene må ha menneskekunnskap og empati, og ha evne til å møte mennesker av alle slag i ulike situasjoner.
- Prestene må ha kunnskap om grenser, både sine egne og andres.
- Prestene må kunne tilegne seg ny kunnskap, og anvende både ny og gammel kunnskap i stadig skiftende situasjoner.

Konsultasjon

Bispemøtet har invitert de teologiske lærestedene til en samtale om disse temaene.

Lærestedene utfordres innledningsvis til å kort redegjøre for følgende:

1. Hva anser vi som den umistelige kjernen i det teologiske studium, og hvorfor?
2. Konfesjonalitet – hva innebærer det å være luthersk teolog og prest i dag, og hvilken betydning har dette for teologistudiet som akademisk studium og som forberedelse til prestatjeneste?